

Beslut om utökning av Söderbergets naturreservat i Mora kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap 4 § i miljöbalken att utöka Söderbergets naturreservat med det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 2, som naturreservat. Naturreservatet utökas därmed med ca 76 ha till att omfatta 101,3 ha, huvudsakligen skogsmark och bergbrantsimpediment.

Naturreservatet har den avgränsning som framgår av bifogad beslutskarta, bilaga 2, och de gränser som slutligen utmärks i fält.

Vad som nedan anges i fråga om naturreservatets syfte, reservatsbestämmelser och skötselplan skall gälla i hela det utökade reservatsområdet vid den tidpunkt då detta beslut vinner laga kraft. Motsvarande uppgifter i Länsstyrelsens tidigare beslut den 15 februari 1993, dnr 231-8175-92, skall upphöra att gälla vid samma tidpunkt.

Länsstyrelsen fastställer samtidigt skötselplanen enligt bilaga 3, vilket görs med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken. Naturvårdsförvaltaren ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Söderbergets naturreservat
Kommun	Mora
Län	Dalarna
Natura 2000-beteckning	SE 0620068 25,5 ha, dvs det gamla reservatet
Församling/socken	Mora
Naturgeografisk region	30a Norrlands vågiga bergkullterräng
Fastigheter	Oxberg 399:1 och Öna S:48
Nyttjanderätter mm	Kraftledningsrätt tillhörig Svenska Kraftnät
Areal	Total areal: 101,3 ha Landareal: 101,0 ha Produktiv skogsmark: 89 ha

Syfte med naturreservatet

Syftet är att

Bevara biologisk mångfald

Bevara den naturskogsartade skogen i Söderberget inklusive områdets växt- och djurliv i naturlig utveckling samtidigt som möjligheterna till naturvårdande skogsbruksåtgärder och eventuell naturvårdsbränning inte inskränks.

Tillgodose behov av områden för friluftslivet

Underlätta möjligheterna till friluftsliv och naturupplevelser i ett naturskogsområde med höga botaniska kvaliteter. Friluftslivsintresset är dock underordnat syftet att bevara de biologiska värdena.

Skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter

De livsmiljöer enligt det så kallade art- och habitatdirektivet 92/43/EEG som förekommer i Söderberget ska skyddas.

Syftet ska nås genom

Föreskrifter för området

- Området undantas från rationellt skogsbruk och annan verksamhet som kan äventyra de livsmiljöer samt växt och djursamhällen som är knutna till naturskogen.

Skötsel i enlighet med skötselplan

- Skötselåtgärder i yngre bestånd inriktade på att gynna uppkomsten av lövrika successioner. Naturvårdsbränning eller anpassad släckning av spontana bränder i brandpräglade bestånd.
- Iordningställande och underhåll av leder och information om områdets värden.

Skäl för beslut

Prioriterade bevarandevärden

Biologisk mångfald

Skogen i Söderbergets naturreservat är till stor del av hänglavrik, naturskogsartad typ och har höga biologiska värden. Bl.a. påträffas lavarna långskägg och violettgrå tagellav samt vedsvamparna blackticka, rosenticka och rynkskinn i gammelskogen. Huvuddelen av området har bibehållit en stor del av den naturliga skogens artsammansättning och ekologiska funktion. Området är variationsrikt både vad gäller trädens trädslagsblandning, åldersfördelning och dimensioner. Det finns ställvis mycket död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier. I området ingår en del örtrik hyggesmark med stor

andel lövföryngring. Dessa partier bedöms med tiden kunna utvecklas till värdefull variationsrik skog. Sammantaget ger detta goda förutsättningar för stor artrikedom både bland växter och djur. Skyddet av skogen i Söderbergets naturreservat är därför ett led i bevarandet av biologisk mångfald.

Friluftsliv

Söderberget har ett värde för det rörliga friluftslivet som besöksmål för att beundra den rika sydbergsfloran och gammelskogens trolska dunkel. Området är dock för närvarande inte särskilt välkänt och beroende på den ofta branta eller blockiga terrängen ganska svårtillgängligt.

Värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter

Området som omfattas av Natura 2000 hyser till 100% habitatet ”9010 västlig taiga enligt art- och habitatdirektivet 92/43/EEG, se bilaga 4. Basinventeringen av Natura 2000 får utvisa om möjligen delar av branten skulle kunna anses hysa habitatet 8220 ”klippvegetation på silikatrika bergssluttningar”. Även utanför Natura 2000-området finns betydande arealer västlig taiga samt smärre våtmarker av typen 7140 ”öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn”.

Miljömål

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå det av riksdagen antagna miljömålet ”Levande skogar”.

Motiv för bildande av naturreservat

Skyddsform

Det främsta hotet mot bevarandevärdena är skogsbruk. Områdets storlek och förhållandena i övrigt gör att bildande av naturreservat är den lämpligaste skyddsformen för att långsiktigt bevara värdena.

Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen

Det är ett angeläget allmänt intresse att naturskogen och den rika floran vid Söderberget bevaras. Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap miljöbalken.

Beslutet följer de riktlinjer som gäller för länsstyrelsens prioritering av områdesskydd.

Planeringsbakgrund

Lindförekomsten vid Söderberget är känd sedan tidigt 1960-tal då skogsvårdskonsulent Arne Granerot uppmärksammade denna liksom den anslutande särpräglade floran. Bengt Oldhammer, Orsa, inventerade området mer detaljerat 2001 och lämnade förslag på avgränsning och skötsel.

Internationell klassning

Det äldre reservatet är utpekad av regeringen som särskilt skyddsområde enligt 7 kap. 28 § miljöbalken för att ingå i ett sammanhängande ekologiskt nätverk av särskilda bevarandeområden, Natura 2000.

Ett område som tagits upp i förteckningen skall prioriteras i det fortsatta skyddsarbetet enligt 7 kap 27 § miljöbalken.

Regional klassning

I länets naturvårdsprogram finns Söderberget upptaget som klass II – objekt av mycket högt naturvärde. Området har även uppmärksammats i sen tid i och med nyckelbiotopsinventeringen som klassade delar av området som nyckelbiotop eller ”andra naturvärden”.

Reservatsföreskrifter

För att säkerställa syftet med reservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att nå syftet med reservatet och som anges i den till detta beslut hörande skötselplanen.

A Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Det är förbjudet att inom reservatet:

1. avverka skog, utföra skogsvårdande åtgärd samt upparbeta eller ta bort döda träd och vindfällen annat än enligt skötselplanen i syfte att restaurera eller förstärka naturvärdena

2. gräva, schakta, dika, dämna, anordna upplag eller på annat sätt skada eller påverka mark och vatten
3. anlägga mark- eller luftledning och uppföra byggnad, mast eller annan anläggning
4. framföra motordrivet fordon med undantag för uttransport av älg med fordon som inte ger mark- eller vegetationsskador
5. jaga annat än älg, rådjur, räv, hare, mård, mink, tjäder, orre och järpe
6. uppföra permanenta jaktpass samt röja för sikt- eller skjutgator. Jaktgränser, stigar till jaktpass e. dyl. får ej markeras permanent
7. tillföra kalk, skogsgödsla eller använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel på land eller i vatten.

Undantag

Föreskrifterna utgör ej hinder för normalt underhåll av kraftledningen och kraftledningsgatan samt för färd med motorfordon i densamma.

B Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av leder och andra anläggningar för friluftslivets behov.
2. röjning, gallring, plockhuggning, uppsättning och underhåll av stängsel, bränning och övrig skötsel enligt skötselplanen.
3. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och reservatets syfte.

C Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

Det är förbjudet att inom reservatet:

1. göra åverkan på mark eller geologiska naturföremål
2. skada växande eller döda - stående eller omkullfallna - träd och buskar, gräva upp eller plocka örter, mossor, vedsvampar eller lavar.
3. fånga eller samla in djur

4. framföra motordrivet fordon med undantag för färd i kraftledningsgatan

Övrigt

Föreskrifterna under punkten C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte utnyttjar sin rätt att bruka fastigheten.

Motiv till föreskrifter, undantag mm

I **punkt A1** förbjuds alla former av avverkningar och skogsskötselåtgärder, vilket är en förutsättning för att området värden ska bibehållas. Denna föreskrift innebär att bestämmelserna i skogsvårdslagen och Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog ej ska gälla inom naturreservatet. Uppkommer insektsskador på skog i anslutning till naturreservatet som följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom reservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler. Skötselåtgärder där syftet är en restaurering eller förstärkning av naturvärdena föreskrivs i skötselplanen i mer påverkade skogsområden. Här är skogliga ingrepp en förutsättning för att uppnå målet med skyddet.

I **punkt A2 - 5** förbjuds sådan fysisk påverkan på mark och naturmiljö som uppenbart skulle skada området naturvärden, med undantag av uttransport av älg med fordon som inte ger mark- eller vegetationsskador.

Punkt A6 - 7 reglerar vad som får jagas och hur jakten får ske. De vanligast jagade däggdjuren bedöms ha så goda stammar och vara så rörliga att ett skydd inom reservatet inte har någon praktisk betydelse. Minken bedöms som ett önskat främmande vilt och får därför jagas. Reservatet bedöms vara så litet att det saknar större betydelse för småvilt. Av det skälet kan jakt på de för lokalbefolkningen betydelsefulla arterna mård, tjäder, orre och järpe tillåtas. Övrig småviltjakt bör däremot inte vara tillåten med hänsyn till det generella värdet i att minimera jakten inom naturreservat. Markerade jaktpass bedöms som störande inslag som inte hör hemma i reservat.

Punkt A8 förbjuder kemisk påverkan på mark- och vatten, påverkan som skulle kunna skada området biologiska värden.

Punkterna B 1 – B 3 medger att vissa åtgärder får vidtas i reservatet. Länsstyrelsen bedömer att nyttan med dessa åtgärder är avsevärd. De delar som är i restaureringsbehov kräver åtgärder för att höga naturvärden ska uppnås. I och med att information om reservatet samt anläggningar för friluftslivet idag helt saknas är iordningställandet av ett

minimum av sådana högst angeläget för att tillmötesgå det rörliga friluftslivet. Forskning och uppföljning ingår som en naturlig del i reservat av denna karaktär, och är även ett krav som ställs på Natura 2000-objekt.

Punkterna C1 – C4 inskränker allmänhetens nyttjande av området. Området har ett stort geovetenskapligt värde och bör därför skyddas mot åverkan på mark och berg. Skogens träd är grunden för reservatets värde och får givetvis inte skadas. Förekomsten av ett flertal värdefulla, ofta rödlistade, organismer motiverar skydd mot sådan plockning och insamling som kan inverka menligt på berörda populationer. Matsvamp och bär får givetvis plockas. Fordonstrafik skulle utgöra en allvarlig störning och medföra slitageskador, men har bedömts kunna tillåtas i kraftledningsgatan.

Övrigt

Föreskrifter under A och C utgör inget hinder mot åtgärder för skötsel och förvaltning av reservatet eller för normalt underhåll av vägar och ledningar/ledningsgator.

Ärendets handläggning

Söderbergets naturreservat bildades ursprungligen 1993 på Västerås stifts mark som en följd av det uppmärksammade fyndet från 1985 av laven långskägg. Området inventerades då och vid flera tillfällen därefter, varvid det uppdagades att även anslutande mark på fr.a. Öna Gemensamhetsskog äger höga naturvärden. Redan 1992 avsatte Öna Gemensamhetsskog ett internt reservat av brantområdet i väster. Skogsvårdsstyrelsen avsatte 1996 ett 4,8 ha stort parti med ”barnnaturskog” i området södra del som biotopskydd. Under 2001 aktualiserade en avverkningsanmälan fortsatt reservatsbildning i området, och i samförstånd med Öna Gemensamhetsskog beslutade länsstyrelsen att området skulle avgränsas och skyddas.

Under 2006 träffade Naturvårdsverket en överenskommelse med Öna Gemensamhetsskog om intrångsersättning för skogsbruksvärdet. Länsstyrelsen kan därigenom i och med detta beslut fastställa ett fullgott skydd och en lämplig avgränsning av huvuddelen av Söderbergets naturvärden. De naturvärden som finns i anslutning till naturreservatet förväntas skyddas genom frivilliga åtaganden kombinerat med bl.a. naturvårdsavtal.

I remissen har yttranden från Mora kommun, Skogsstyrelsen, SGU och Svensska kraftnät inkommit. Samtliga tillstyrker bildandet av naturreservatet. Vissa detaljsynpunkter framförs, vilka alla har beaktats.

Upplysningar

Dispens från föreskrifter mm

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken medge tillstånd eller dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet.

För den del av naturreservatet som ingår i Natura 2000 (se bilaga 2) gäller särskilda bestämmelser för tillstånd enligt miljöbalken 7 kap 28 §.

Biotopskyddsområde

Ett område om 4,8 ha, vars läge framgår av bilaga 2, avsattes 1996-11-29 som biotopskyddsområde enligt 21 § naturvårdslagen (nuvarande miljöbalken 7 kap. 11 §). Detta beslut gäller tillsammans med föreliggande naturreservatsbeslut. De arbetsföretag som är förbjudna enligt 1996 års beslut om biotopskydd är dock förbjudna även i naturreservatsbeslutet, och skötselplanen föreskriver ingen skötsel av området.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras enligt vad som anges i 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm. Beslutet delges också berörda sakägare. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft omedelbart även om beslutet överklagas.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till regeringen, Miljö- och Samhällsbyggnadsdepartementet, se bilaga 5 (formulär 6).

Beslutande

Beslut i detta ärende har fattats av tf. landshövding Inger Eriksson

I den slutliga handläggningen deltog även jurist Gunilla Garbergs, planarkitekt Frida Rotberger, antikvarie Olle Lind, funktionssamordnare Marit Ragnarsson och naturskyddshandläggare Lennart Bratt, den sistnämnde föredragande.

Inger Eriksson

Lennart Bratt

Bilagor:

- 1 Översiktskarta
- 2 Beslutskarta
- 3 Skötselplan
- 4 Bevarandeplan Natura 2000
- 5 Överklagningsformulär (till de som delges)